

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2016. december 21.*¹

„Előzetes döntéshozatal — 93/13/EGK irányelv — 2009/22/EK irányelv — Fogyasztóvédelem — A hivatalos nyilvántartásban szereplő tisztességtelen feltételek erga omnes hatálya — Az említett nyilvántartásban szereplő feltételekkel egyenértékű feltételeket alkalmazó eladókra vagy szolgáltatókra kiszabott pénzbüntetés — A valamely kikötést tisztességtelen feltételnek nyilvánító eljárásban részt nem vevő eladó vagy szolgáltató — Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke — Az »olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a belső jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség« fogalma”

A C-119/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) a Bírósághoz 2015. március 9-én érkezett, 2014. november 19-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Biuro podróży „Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej**

és

a **Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: J. L. da Cruz Vilaça tanácselnök, M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits (előadó) és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. március 9-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következő által előterjesztett észrevételeket:

- a Biuro podróży „Partner” sp. z o.o. sp. komandytowa w Dąbrowie Górniczej képviselőjében I. Bryła-Rokicka jogtanácsos,
- a Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów képviselőjében D. Sprzączkowska jogtanácsos,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

¹ — A jelen szöveg 36. és 54. pontjában, valamint a rendelkező részében az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.

- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, M. Nowak és M. Kamejsza, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében G. Goddin, A. Szmytkowska és D. Roussanov, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2016. június 2-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról szóló, 2009. április 23-i 2009/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 110., 30. o.; a továbbiakban: 2009/22 irányelv) 1. és 2. cikkével összefüggésben értelmezett, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikkének, valamint az EUMSZ 267. cikknek az értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet a Biuro podrózy „Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej (a továbbiakban: Biuro Partner) és a Prezes Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal [Lengyelország] elnöke) között a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásába bejegyzett általános szerződési feltételeknek a Biuro Partner általi alkalmazása tárgyában létrejött jogvita keretében terjesztették elő.

A jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése ekként rendelkezik:
„(3) [Ezen irányelv melléklete] tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”
- 4 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:
„(1) A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”
- 5 Ugyanezen irányelv 7. cikke a következőket írja elő:
„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.
(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdeklélő személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy

illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.

(3) A saját nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával a (2) bekezdésben említett jogorvoslati eljárások elkülönítve vagy együttesen indíthatók az ellen az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladó és szolgáltató, illetve szakmai szövetségük ellen, akik, illetve amelyek azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.”

6 A 93/13 irányelv 8. cikke ekképpen rendelkezik:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

7 A fogyasztók jogairól, a 93/13 irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i európai 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o.) módosította a 93/13 irányelvet, a tagállamok arra való kötelezése érdekében, hogy tájékoztassák az Európai Bizottságot a bizonyos területeken hozott különös nemzeti rendelkezéseikről.

8 A 2011/83 irányelvvel 2014. június 13-i hatállyal a 93/13 irányelvbe illesztett 8a. cikk következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben egy tagállam a 8. cikkel összhangban rendelkezéseket fogad el, arról, valamint annak minden későbbi változásáról tájékoztatja a Bizottságot, így különösen, ha az említett rendelkezések:

[...]

– a tisztességtelennek tekintendő szerződési feltételek felsorolását tartalmazzák.

(2) A Bizottság az (1) bekezdésben említett tájékoztatást a fogyasztó és a kereskedő számára – többek között az e célra létrehozott és fenntartott internetes honlapon keresztül – könnyen hozzáférhetővé teszi.

[...]”

9 A 2009/22 irányelv ezen irányelv hatályát a következőképpen határozza meg:

„(1) Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a fogyasztóknak az I. mellékletben felsorolt irányelvekben foglalt kollektív érdekeinek védelmét célzó, a 2. cikkben említett jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokra vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket azért, hogy biztosítsa a belső piac zavartalan működését.

(2) Ennek az irányelvnek az alkalmazásában jogsértésnek minősül minden olyan cselekmény, amely ellentétes a tagállamok belső jogrendjébe átültetett, az I. mellékletben felsorolt irányelvekben foglalt rendelkezésekkel, és sérti az (1) bekezdésben említett kollektív érdekeket.”

- 10 A 2009/22 irányelvnek „A jogsértés megszüntetésére irányuló eljárások” címet viselő 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok kijelölik azokat a bíróságokat vagy közigazgatási hatóságokat, amelyek hatáskörrel rendelkeznek arra, hogy döntsenek a 3. cikk értelmében feljogosított egységek által kezdeményezett olyan eljárásokban, amelyek a következőkre irányulnak:

- a) valamennyi jogsértés megszüntetése vagy megtiltása kellő gyorsasággal, adott esetben sürgősségi eljárással;
- b) adott esetben olyan intézkedések, mint a határozat egy részének vagy egészének megfelelőnek ítélt formában történő közzététele és/vagy helyreigazító nyilatkozat közzététele a jogsértő magatartás tartós hatásainak kiküszöbölése érdekében;

[...]”

- 11 A 93/13 irányelv a 2009/22 irányelvnek „Az 1. cikkben említett irányelvek jegyzéke” címet viselő I. mellékletének 5. pontjában szerepel.

A lengyel jog A verseny- és fogyasztóvédelemről szóló törvény

- 12 A 2007. február 16-i verseny- és a fogyasztóvédelemről szóló törvény (Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów; Dz. U. 50. szám, 331. alszám) alapjogvita időpontjában alkalmazandó változatának (a továbbiakban: a verseny- és fogyasztóvédelemről szóló törvény) 24. cikke értelmében:

„(1) Tilos a fogyasztók kollektív érdekeit sértő gyakorlat alkalmazása.

(2) A fogyasztók kollektív érdekeit sértő gyakorlatnak kell tekinteni az eladók vagy szolgáltatók minden olyan jogellenes magatartását, amely különösen az alábbi érdekeket veszélyezteti:

- 1) olyan általános szerződési feltételek alkalmazása, amelyek bejegyzésre kerültek a polgári perrendtartásról szóló 1964. november 17-i törvény (a módosított Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego; Dz. U., 43. szám, 296. alszám) 479⁴⁵. cikkében szabályozott, jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nyilvántartásába;

[...]”

- 13 A verseny- és fogyasztóvédelemről szóló törvény 106. cikke az alábbiakat írja elő:

„(1) A Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal elnöke határozatban pénzbírságot szabhat ki az eladóval vagy szolgáltatóval szemben, amelynek összege nem haladhatja meg a bírság kiszabásának évét megelőző gazdasági évben elért árbevétel 10%-át, amennyiben az eladó vagy szolgáltató akár csak gondatlanságból is:

[...]

- 4) olyan gyakorlatot folytat, amely a 24. cikk értelmében sérti a fogyasztók kollektív érdekeit.

[...]”

A polgári perrendtartásról szóló törvény

- 14 Az 1964. november 17-i polgári perrendtartásról szóló törvény alapjogvita időpontjában alkalmazandó változata (a továbbiakban: polgári perrendtartás) 398^{1.}, 398^{3.}, 398^{9.}, 479^{42.}, 479^{43.} és 479^{45.} cikke a következőképpen rendelkezik:

„398^{1.} cikk

(1) A Sąd Najwyższy [(legfelsőbb bíróság, Lengyelország)] előtt a másodfokú bíróság által hozott, az eljárást megszüntető jogerős ítélettel vagy a kérelmet elutasító, illetve az okafogyottságot megállapító végzéssel szemben felülvizsgálati kérelem terjeszthető elő bármelyik fél, a Prokurator Generalny [(legfőbb ügyész)], a Rzecznik Praw Obywatelskich [(az állampolgári jogok biztosa)], vagy a Rzecznik Praw Dziecka [(a gyermekek jogainak biztosa)], amennyiben különös szabály ettől eltérően nem rendelkezik.

[...]

398^{3.} cikk

(1) A felek az alábbi jogalapokra tekintettel terjeszthetnek elő felülvizsgálati kérelmet:

- 1) az anyagi jog téves értelmezés vagy helytelen alkalmazás útján történő megsértése.
- 2) az eljárási jogok megsértése, amennyiben a kötelezettségszegés lényegesen befolyásolhatta az ügy kimenetelét.

[...]

398^{9.} cikk

(1) A Sąd Najwyższy [(legfelsőbb bíróság)] a felülvizsgálati kérelmet elfogadhatónak nyilvánítja, ha

- 1) az ügy lényeges jogi kérdést vet fel;
- 2) komoly kétséget vagy eltérő ítélkezési gyakorlatot megalapozó jogi rendelkezéseket kell értelmezni;
- 3) az eljárás semmis vagy
- 4) a felülvizsgálati kérelem nyilvánvalóan megalapozott.

(2) A Sąd Najwyższy [(legfelsőbb bíróság)] a felülvizsgálati kérelemről zárt ülésen határoz. Döntését nem kell írásban indokolnia.

[...]

479^{42.} cikk

(1) A bíróság, amennyiben helyt ad a kérelemnek, ítélete rendelkező részében ismerteti a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek tartalmát, és megtiltja használatukat.

[...]

479⁴³. cikk

A jogerős ítélet harmadik személyekkel szemben attól az időponttól kezdődően hatályos, amikor a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltétel a 479⁴⁵. cikk 2. §-ában meghatározott nyilvántartásba bejegyzésre kerül.

[...]

479⁴⁵. cikk

(1) A kérelemnek helyt adó jogerős ítélet egy példányát a bíróság megküldi a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal elnökének.

(2) A Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal elnöke az (1) bekezdésben megjelölt ítéletek alapján vezeti a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nyilvántartását.

(3) A (2) bekezdésben említett nyilvántartás nyilvános.”

Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 15 A Biuro Partner a turisztikai szolgáltatási ágazatban tevékenységet végző lengyel társaság.
- 16 A Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal elnöke 2011. november 22-i határozatával megállapította, hogy a többi eladóval és szolgáltatóval szembeni eljárás során a Biuro Partner a jogellenesnek minősített általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásába bejegyzett, jogellenesnek nyilvánított feltételeket alkalmazott. E hivatal elnöke szerint ezek a Biuro Partner által alkalmazott szerződési feltételek sértik a fogyasztók kollektív érdekeit és igazolják a 27 127 lengyel zloty (PLN) (hozzávetőleg 6400 euró) összegű bírság kiszabását.
- 17 A HK Zakład Usługowo Handlowy „Partner” sp. z o.o. – melynek a Biuro Partner a jogutódja – vitatta az e társaság által alkalmazott szerződési feltételeknek a nyilvántartásban szereplőkkel való egyenértékűségét.
- 18 A Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (varsói regionális bíróság – verseny- és fogyasztóvédelmi bíróság) 2013. november 19-i ítéletével elutasította a Biuro Partner által a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal elnökének említett határozata ellen benyújtott keresetét, és ez utóbbihoz hasonlóan úgy vélte, hogy az összehasonlított feltételek egyenértékűek voltak.
- 19 A Biuro Partner ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a Sąd Apelacyjny w Warszawie-hoz (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország).
- 20 E bíróságnak kétségei vannak a 93/13 és a 2009/22 irányelv értelmezését illetően. E tekintetben az említett bíróság a 2012. április 26-i Invitel-ítéletre (C-472/10, EU:C:2012:242) hivatkozik, amelyben a Bíróság lényegében azt mondta ki, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a tisztességtelennek nyilvánított feltételek jogellenességét megállapító bírósági határozat hatálya kiterjeszthető valamennyi, ugyanezen feltételeket alkalmazó szerződést ugyanezen eladóval vagy szolgáltatóval kötő fogyasztóra, anélkül hogy e fogyasztó részt venne ezen eladó vagy szolgáltató ellen irányuló eljárásban. E bíróság kétségei többek között arra vonatkoznak, hogy ez a helyzet áll-e fenn azon fogyasztók esetében is, akik más eladóval vagy szolgáltatóval kötöttek ugyanilyen feltételeket alkalmazó szerződést, és akik nem vettek részt az érintett feltételek tisztességtelen jellegének megállapítását eredményező eljárásban.

21 E körülmények között a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1. A fogyasztói érdekek védelme érdekében a 2009/22 irányelv 1. és 2. cikkével összefüggésben értelmezett 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére és 7. cikkére tekintettel a jogerős bírósági ítélettel jogellenesnek minősített és a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nyilvántartásába bejegyzett rendelkezésekkel tartalmi szempontból megegyező általános szerződési feltételek alkalmazása a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nyilvántartásába való bejegyzést eredményező eljárásban részt nem vevő szolgáltató vagy eladó vonatkozásában tekinthető-e olyan jogellenes magatartásnak, amely a nemzeti jog értelmében a fogyasztók kollektív érdekeit sértő gyakorlatot jelent, és amely ezért pénzbírság kiszabására jogosít fel a nemzeti közigazgatási eljárásban?

2. Az [EUMSZ] 267. cikkének harmadik bekezdésére tekintettel az a másodfokú bíróság, amelynek fellebbezésről hozott határozatával szemben a lengyel polgári perrendtartás szerinti felülvizsgálati kérelem lehetséges, olyan bíróság-e, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, vagy a felülvizsgálati kérelem elbírálására jogosult Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) ilyen bíróság?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

22 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében arra keres választ, hogy a 2009/22 irányelv 1. és 2. cikkével összefüggésben értelmezett 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásába bejegyzett feltételekkel tartalmi szempontból egyenértékű általános szerződési feltételek alkalmazásának az ilyen feltételeknek az említett nyilvántartásába való bejegyzést eredményező eljárásban részt nem vevő eladó vagy szolgáltató vonatkozásában olyan jogellenes magatartásként való minősítése, amelyre tekintettel bírság szabható ki.

23 Előzetesen hangsúlyozni kell, hogy mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind – írásbeli észrevételeiben – a Bizottság kétségét fejezte ki az olyan nemzeti rendszernek, mint amilyenről az alapügyben szó van, az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Charta), és különösen annak 47. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően, mivel az eladót és a szolgáltatót e rendszer értelmében megfosztják attól a lehetőségtől, hogy a kérdéses általános szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hiányára alapított érveket hozzanak fel, és ezáltal megfosztják a meghallgatáshoz való jogától.

24 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell, az ilyen tényállásokon kívül azonban nem (2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 19. pont).

25 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti rendszer a 93/13 és 2009/22 irányelv átültetését valósítja meg. Így a Biuro Partnerre e rendszer alapján kiszabott pénzbírság ezen irányelvek végrehajtásának minősül. Következésképpen az uniós jogrenden belül az alapvető jogokat tiszteletben kell tartani.

26 Mivel a 93/13 és a 2009/22 irányelvben nincs olyan rendelkezés, amely kifejezetten előírná az eladók és a szolgáltatók hatékony bírói jogvédelmét, ezen irányelveket a Charta 47. cikke alapján kell értelmezni.

- 27 Ebből az következik, hogy a 93/13 és a 2009/22 irányelvnek a Charta 47. cikkével összhangban történő értelmezése során figyelembe kell vennie, hogy mindenki, akinek az uniós jog által biztosított jogai sérülhetnek, jogosult a bíróság előtti hatékony jogorvoslatra. Márpedig ez nem csak azokat a fogyasztókat érinti, akik azt állítják, hogy az általuk az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződésben foglalt tisztességtelen feltétel miatt sérelem érte őket, hanem azon eladókat és szolgáltatókat is, mint a Biuro Partner, aki arra hivatkozik, hogy a vitatott szerződési feltétel nem minősíthető jogellenesnek, és nem szabható ki bíróság kizárólag azon körülményre tekintettel, hogy egy ezzel egyenértékű feltételt bejegyeztek a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásába, anélkül hogy részt vett volna az ilyen feltételnek e nyilvántartásába való bejegyzését eredményező eljárásban.
- 28 Ezen túlmenően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az előfeltevésen alapul, amely szerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében (2015. október 29-i BBVA-ítélet, C-8/14, EU:C:2015:731, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 29 E hátrányos helyzet tekintetében a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2015. október 29-i BBVA-ítélet, C-8/14, EU:C:2015:731, 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 30 Ezenkívül az ilyen kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (2015. január 21-i Unicaja Banco és Caixabank ítélet, C-482/13, C-484/13, C-485/13 és C-487/13, EU:C:2015:21, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 31 A 2009/22 irányelv azon rendelkezései, amelyek a jogsértés megszüntetésére irányuló megfelelő eljárásjogi eszközök rendelkezésre bocsátása terén kiegészítik a fogyasztók 93/13 irányelv általi védelmét, szintén követik ezt a jogellenes gyakorlat megszüntetésére irányuló célkitűzést.
- 32 A Bíróságnak a jelen ítélet előző pontjaiban felidézett keretek között kell választ adnia a kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdésre.
- 33 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Bíróság rendelkezésére álló iratokból, valamint különösen a lengyel kormány észrevételeiből kitűnik, hogy a lengyel jog által biztosított eszközök – többek között a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásának vezetése – a 93/13 és a 2009/22 irányelv által előírt fogyasztóvédelmi kötelezettségnek való minél jobb megfelelésre irányulnak.
- 34 A kérdést előterjesztő bíróság úgy mutatja be e nemzeti nyilvántartást, mint amely a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazására vonatkozó tilalom hatékonyságának növelése érdekében három célkitűzést követ.
- 35 Először is az említett nyilvántartás, amely nyilvános jellegű, és ennek következtében bármely fogyasztó és eladó vagy szolgáltató betekinthez abba, arra a célra irányul, hogy nehezebbé tegye a jogellenesnek minősített feltételeknek az azon eladóktól vagy szolgáltatóktól eltérő eladók vagy szolgáltatók általi terjesztését és sokszorosítását, akiktől az ilyen feltételeknek az érintett nyilvántartásba való bejegyzése származik. Ezen túlmenően e nyilvántartás a lengyel jog által választott fogyasztóvédelmi rendszer

átláthatóságához, és ezáltal az ebből következő jogbiztonsághoz is hozzájárul. Végül az említett nyilvántartás a hasonló általános szerződési feltételekkel kapcsolatos bírósági eljárások száma növekedésének elkerülése által erősíti a nemzeti bírósági rendszer megfelelő működését.

- 36 Az ilyen nyilvántartást illetően először is vitathatatlan, hogy annak felállítása összeegyeztethető az uniós joggal. A 93/13 irányelv rendelkezéseiből és különösen annak 8. cikkéből ugyanis kitűnik, hogy a tagállamok tisztességtelennek tekintendő szerződési feltételeket felsoroló listát állíthatnak fel. A 2011/83 irányelvvel módosított ezen irányelvnek a 2014. június 13. után megkötött szerződésekre alkalmazandó 8a. cikke értelmében a tagállamoknak tájékoztatniuk kell a Bizottságot az ilyen listák felállításáról. E rendelkezésekből következik, hogy ezek a nemzeti szervek által felállított listák vagy nyilvántartások főszabály szerint a fogyasztók részére a 93/13 irányelv keretében nyújtott védelem érdekeit szolgálják.
- 37 Másodszer a 93/13 irányelv 8. cikkéből kitűnik, hogy nem csak az olyan nyilvántartás felállításának, mint amelyet a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal bevezetett, hanem e nyilvántartás kezelésének is meg kell felelnie az ezen irányelv, általánosabban pedig az uniós jog által meghatározott követelményeknek.
- 38 E tekintetben pontosítani kell, hogy az említett nyilvántartást átlátható módon és nem csak a fogyasztók, hanem az eladók és szolgáltatók érdekét is szem előtt tartva kell kezelni. E követelmény magában foglalja többek között, hogy a felépítése a benne foglalt feltételek számától függetlenül világos legyen.
- 39 Ezenkívül az érintett nyilvántartásban szereplő feltételeknek naprakésznek kell lenniük, ami azzal jár, hogy e nyilvántartást gondosan naprakésszé kell tenni és – a jogbiztonság elvét tiszteletben tartva – haladéktalanul el kell abból távolítani azokat a feltételeket, amelyeknek már nem kell abban szerepelniük.
- 40 Ráadásul a hatékony bírói jogvédelem elvének értelmében annak az eladónak vagy szolgáltatónak, akire a nyilvántartásban szereplő feltétellel egyenértékűnek nyilvánított feltétel alkalmazása miatt bírságot szabnak ki, különösen e szankcióval szemben jogorvoslati lehetőséggel kell rendelkeznie. E jogorvoslathoz való jognak mind a jogellenesnek tekintett magatartás, mind a hatáskörrel rendelkező nemzeti szerv – a jelen esetben a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal – által meghatározott bírságösszeg értékelésére vonatkoznia kell.
- 41 Ezen értékelést illetően a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy a lengyel jog értelmében az eladóra vagy a szolgáltatóra kiszabott bírság azon a megállapításon alapul, amely szerint az általa alkalmazott vitatott szerződési feltétel egyenértékű valamely jogellenesnek nyilvánított és az említett hivatal által vezetett nyilvántartásban szereplő általános szerződési feltétellel. E tekintetben a lengyel rendszer előírja, hogy az eladó vagy szolgáltató ezen egyenértékűséget különleges bíróság, azaz a Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (varsói regionális bíróság – verseny- és fogyasztóvédelmi bíróság) előtt megtámadhatja. E bíróság különös feladata az általános szerződési feltételek felülvizsgálata, és ezáltal a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat egységességének megőrzése.
- 42 A Bíróság rendelkezésére álló információk alapján a hatáskörrel rendelkező bíróság által elvégzett vizsgálat nem csak a vizsgált szerződési feltételeknek az érintett nyilvántartásban szereplő feltételekkel való egyszerű formális összehasonlítására szorítkozik. Ellenkezőleg, e vizsgálat a vita tárgyát képező szerződési feltételek tartalmának értékelését jelenti, annak – az egyes esetek releváns körülményei összességének figyelembevételével történő – meghatározása érdekében, hogy e szerződési feltételek tartalmilag – többek között az általuk kiváltott hatásokat illetően – azonosak-e az e nyilvántartásba bejegyzett feltételekkel.

- 43 A fenti megállapításokra tekintettel, amelyek helytállóságának vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata, nem lehet azt állítani, hogy az olyan nemzeti rendszer, amilyenről az alapügyben szó van, sérti az eladó vagy a szolgáltató védelemhez való jogát vagy a hatékony bírói jogvédelem elvét.
- 44 A kiszabott bírságnak a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal által megállapított összegét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.
- 45 Noha e tekintetben meg kell állapítani, hogy a tisztességtelennek nyilvánított szerződési feltétel alkalmazása miatt kiszabott bírság kétségtelenül e feltétel alkalmazásának megszüntetésére irányuló eszköz, ezen eszköznek tiszteletben kell tartania az arányosság elvét. Így a tagállamoknak minden olyan eladó vagy szolgáltató számára, aki úgy véli, hogy a rá kiszabott bírság nem felel meg az uniós jog ezen általános elvének, biztosítaniuk kell a jogorvoslat lehetőségét annak érdekében, hogy e bírság összegét vitassák.
- 46 Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy azon eladó vagy szolgáltató részére, akire a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal bírságot szabott ki, a szóban forgó lengyel nemzeti rendszer biztosít-e jogot arra, hogy az arányosság elvének megsértésére hivatkozva keresetet indítson e bírság összegének vitatása céljából.
- 47 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2009/22 irányelv 1. és 2. cikkével összefüggésben, valamint a Charta 47. cikkére figyelemmel értelmezett 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes a jogerős bírósági határozattal jogellenesnek nyilvánított és a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásába bejegyzett feltételekkel tartalmi szempontból egyenértékű általános szerződési feltételek alkalmazását az említett nyilvántartásba való bejegyzést eredményező eljárásban részt nem vevő eladó vagy szolgáltató vonatkozásában jogellenes magatartásként minősíteni, azzal a kérdést előterjesztő bíróság által vizsgálandó feltétellel, hogy ez az eladó vagy szolgáltató hatékony jogorvoslathoz való joggal rendelkezik mind az összehasonlított szerződési feltételek egyenértékűségét kimondó, azon kérdésre vonatkozó határozattal szemben, hogy e feltételek az egyes esetek releváns körülményeinek összességét figyelembe véve – többek között a fogyasztókat hátrányosan érintő hatásokat illetően – tartalmilag azonosak-e, mind pedig az adott esetben a kiszabott bírság összegét megállapító határozattal szemben.

A második kérdésről

- 48 A második kérdés arra vonatkozik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságot az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése értelmében „olyan nemzeti bíróságnak” kell-e minősíteni, „amelynek határozatai ellen a belső jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség”.
- 49 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e kérdést arra tekintettel terjesztették elő, hogy tagállami szinten vitatott a felülvizsgálati kérelemnek az EUMSZ 267. cikk szerinti jogorvoslatként való minősítése.
- 50 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a polgári perrendtartás 398³. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jog bármilyen megsértése felülvizsgálati jogalapnak minősül. E bíróság a Bíróság ítélezési gyakorlatára hivatkozva megállapítja, hogy nem tartozik az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése szerinti bíróságok közé, mivel határozatai ellen a belső jog értelmében van jogorvoslati lehetőség.

- 51 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy mind a lengyel kormány, mind pedig a Bizottság megjegyezte, hogy a Bíróságnak az alapügyben szóban forgó nemzeti jogorvoslati rendszerrel összehasonlítható rendszerekkel kapcsolatos ügyekben már volt lehetősége értelmezni az „olyan nemzeti bíróság” fogalmát, „amelynek határozatai ellen a belső jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség”.
- 52 Ezen ítéletekben a Bíróság kiemelte, hogy a nemzeti fellebbviteli bíróság azon határozatai, amelyeket a felek a Legfelsőbb Bíróság előtt megtámadhatnak, az EUMSZ 267. cikk értelmében nem „olyan nemzeti bíróságtól” származnak, „amelynek határozatai ellen a belső jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség”. Az a körülmény, hogy a határozat ilyen megtámadásának érdemi vizsgálata a legfelsőbb bíróság elfogadhatóságot megállapító előzetes határozatának van alárendelve, nem fosztja meg a feleket a jogorvoslat lehetőségétől (2008. december 16-i *Cartesio*-ítélet, C-210/06, EU:C:2008:723, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 53 A Bíróság ezen túlmenően pontosította, hogy ez még inkább érvényes az olyan eljárási rendszer esetében, amely azt illetően állít csupán fel korlátokat, hogy különösen milyen jellegű jogalapokra lehet hivatkozni ezen bíróság előtt, amelyeknek jogszabálysértésre kell vonatkozniuk (2008. december 16-i *Cartesio*-ítélet, C-210/06, EU:C:2008:723, 77. pont).
- 54 Ezt az alapügyben szóban forgó nemzeti jogorvoslati rendszerrel összehasonlítható rendszerekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot illetően a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdését akként kell értelmezni, hogy az olyan bíróság, mint a kérdést előterjesztő bíróság, amelynek olyan jogvita keretében hozott határozatai, mint amilyen az alapügyben szerepel, felülvizsgálati kérelem tárgyát képezhetik, nem minősülhet „olyan bíróságnak, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség”.

A költségekről

- 55 Mivel ez az eljárás az alapügyben részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról szóló, 2009. április 23-i 2009/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. és 2. cikkével összefüggésben, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkére figyelemmel értelmezett, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes a jogerős bírósági határozattal jogellenesnek nyilvánított és a jogellenesnek nyilvánított általános szerződési feltételek nemzeti nyilvántartásába bejegyzett feltételekkel tartalmi szempontból egyenértékű általános szerződési feltételek alkalmazását az említett nyilvántartásba való bejegyzést eredményező eljárásban részt nem vevő eladó vagy szolgáltató vonatkozásában jogellenes magatartásként minősíteni, azzal a kérdést előterjesztő bíróság által vizsgálandó feltétellel, hogy ez az eladó vagy szolgáltató hatékony jogorvoslathoz való joggal rendelkezik mind az összehasonlított feltételek egyenértékűségét kimondó, azon kérdésre vonatkozó határozattal szemben, hogy e feltételek az egyes esetek releváns körülményeinek összességét figyelembe véve – többek között a fogyasztókat hátrányosan érintő hatásokat illetően – tartalmilag azonosak-e, mind pedig az adott esetben a kiszabott bírság összegét megállapító határozattal szemben.**

- 2) Az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdését akként kell értelmezni, hogy az olyan bíróság, mint a kérdést előterjesztő bíróság, amelynek olyan jogvita keretében hozott határozatai, mint amilyen az alapügyben szerepel, felülvizsgálati kérelem tárgyát képezhetik, nem minősülhet „olyan bíróságnak, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség”.

Aláírások